אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת שיד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג סיון תר"ע - יפו
נמען: הוריו

הרב קוק מבקש מהוריו לא להצטער על הסכסוכים. הארץ נבנית לעינינו, ואין ערך לקפידות קטנות לעומת הזכות להשתתף בבניין. הרב קוק אינו מקפיד על מי שמחפשים את קדושת הארץ בדרכים אחרות, שנראות להם קצרות. ההכרה בחן התורה ובמצוות התלויות בארץ מתרחבת בישוב בזכות דרך האהבה שקיבל מהם. גם לרגשות ההפוכות משלנו יש מקום בעולם, ומי שיודע זאת לא ייפול לקטנות ולקפדנות.

עיקרי הדברים

- ניחום ההורים על הסכסוכים.
- זכות ההשתתפות בבניין הארץ.
- דרך האהבה שקיבל מהוריו.
- גם לרגשות ההפוכות יש מקום.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ג סיון תרעי"ן.

שלו'[4] ברכה ורב נחת לכבוד הורי היקרים [הוריו של הרב קוק, שגרו אז בליטא, ונצטערו על ההתקפות על בנם בפולמוס השמיטה] עט"ר[5] שי'[6] לאוי"ט[7] וכל מחמדי לבבנו שליט"א.[8]

לנכון קבלתי את המכתבים מבשרי שלומם וטובם, תל"י[9], וכן ב"ה על החוה"ש[10] אשר עמנו. יוסיף המוסיף עוד רב טוב וחסד לנו ולכל בית ישראל וישפת מהרה רב שלו' כבוד וברכה לעמו ונחלתו.

מאד אבקש את כבוד הורי חביבי נפשי האהובים שיחיו, שלא יהי'[11] להם ח"ו[12] שום צער כלל בדבר כל הענינים המסוכסכים, שמצד ענין המושבות [המחלוקת על היתר המכירה בשמיטת תר"ע]

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 שלו' - שלום
5 עט"ר - עטרת ראשי
6 שי' - שיחיה
7 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
8 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9 תל"י - תודה לא-ל יתברך
10 החוה"ש - החיים והשלום
11 יהי' - יהיה
12 ח"ו - חס ושלום

הנני מוכרח להיות מתערב בם. אין כאן ממה להצטער, ת"ל[13] שארצנו הקדושה הולכת ונבנית לעינינו, דבר ד' בידי עבדיו הנביאים, ע"ד[14] שיבת ציון וצמיחת קרן ישועה לבית ישראל על אדמת הקי[15] הולך ומתמלא בחסדו הגדול, שבי-גולה הולכים ובאים בחמדת-נפש אל ערי יהודה, אשר החלו להתנער מעפר שממותן, - ועינינו רואות ושמחות. מתמלאים אנו ב"ה גילת עולמים ותקות עדנים, ובתוך נטית יד ד', המלאה חסד על עמו הנדכא, ועל ארצו השוממה שנים כל-כך מאות רבות, - הננו נמצאים אנו ב"ה, לקחת בה איזה יד, איזה חלק ניכר הרבה או מעט. האם אין בזה האושר הגדול והנערץ מה שיש בו די לשילום נגד איזה קפידא של כל-דהו, ואיזה צער קל של איזה הרגשה בלתי נעימה, המתעוררת לרגע בעת אשר יראה האדם שפלוני ופלוני מדבר על אדותו לא כפי החפץ של אהבת-עצמו, המלפפת את האדם תמיד גם יותר מהמדה הנכונה? - ברוך ד' אשר עשה לי את הנפש הזאת, ואשר הביאני במסיבותיו העליונות, לעבוד בכחי המצער על הרי ישראל, בעת המאושרה הזאת, ששפעת חיים לעם ד' על אדמתו הולכת ומתקבצת, שהרימני מכל אלה הדברים הקטנים, ואינם נוגעים ב"ה לרוחי ולבבי, ולא יעיבו אפילו במקצת את זהרה של מטרתי הברורה להיות ממסייעים למלאכת שמים, להיות מהמנצחים על המלאכה הקדושה ליסד בציון אבן בחן פנת יקרת, [ישעיהו כח, טז] להיות מכון לתקות דור-דורים לעם נורא, לגוי קו קו אשר בזאו נהרים ארצו. [ישעיהו יח, ב] מלא תקוה אנכי, שכשם שצעדי הרחבת הישוב החמרי יתרחבו, בחסדי אל למושעות, ע"י[16] כל אותן הדרכים שביחש להוראה הננו נסמכים על יסודות חזקים ואיתנים בכחא דהתירא, [בכוח ההיתר (ארמית; "כחא דהתירא עדיף", ביצה ב)] בשעת המעבר הקשה ללידת חק גאולת עולמים לגוי קדוש על חבל נחלתו, כן יורחבו דוקא ע"פ[17] סדרים חביבים ורצוים כאלה צעדי העריגה הרוחנית והכבוד וההדר שבקודש, הכמוסים עמוק עמוק בנשמת עם קדוש, לקדושת הארץ, לכל המצות התלויות בה, ולקדושת השביעית הנערצה ונשגבה בגבהי מרומים. ואיני מקפיד כלל על אותם אשר יבקשו להם את מטרתי זאת של שמירת קדושת הארץ והשרשת קדושת מצותיה, בתומם, ובריחוק ידיעתם ממעמקי החיים של קרן האורה, של מרום הרי ישראל הנושאים קול שיח קודש בקול מבשר ישועה, האומר ליהודה: הנה ישעך בא, [ישעיהו סב, יא] - וחושבים הם לבא אליה בדרכים אחרים, שנדמים להם יותר קצרים, והם באמת ארוכים ומלאים חתחתים, הגורמים להעלות טינא בלב בנים מלאי רגשי הדרת קודש לכל קודש ד', אשר יוצג לפניהם בצורה הנחמדה המלאה חן וחסד ד' הראויה לו.

תל"י, ההכרה בנעמה וחנה של תורת חיים, והכבוד והאמון להמצות התלויות בארץ בפרט, הולכים הם ומתרחבים בישובנו הקדוש מדי שנה בשנה, ע"י הליכות האהבה והאמת אשר האצלתם מרוחכם הטהור עלי, עבדכם, הורי החביבים. מידכם הטובה סוכת שלו' וחסד אל עלי פרושה, שהנני מרגישם בכל מלא נשמתי בכל עת צעדי עלי שדמות קודש, מדי עברי לראות את שלו' אחי ושלו'[18] כרמי יהודה וכל מטעיו הנחמדים, למטרת העמדת חק ומשפט בדבר המצות התלויות בארץ מדי שנה בשנה, וקרני זיום הולכים ומאירים את כל חדרי לבי וכליותי, לרומם את רוחי ולהעליז כליותי במשוש ארץ חמדה בכל יום, בכל עת ובכל שעה, בלב מלא צפיית ישועה לשיבת בצרון של אסירי התקוה, [זכריה ט, יב] עם ד' הגדול אשר אהבתו העליונה תרוממנו על במתי ארץ.

חלילה לכם, הורי צפירות תפארתי, ["צפירת תפארה" (ישעיהו כח, ה), עטרת] מתפש בלב אפילו נדנוד כל-דהו של צער בגלל אלה הדברים. אקוה לשמו י', שכל אלה הדברים אשר עברו אינם

---

13 ת"ל - תודה לא-ל
14 ע"ד - על דבר
15 הקי - הקטן
16 ע"י - על ידי
17 ע"פ - על פי
18 ושלו' - ושלום

בזיון אלא כבוד והדר, ועוד יתרבו על ידיהם עדיני נפש, אשר יגלו ממעמקי לבבם את חושיהם הנרדמים, לעורר לעבודת ד' ועמו על אדמת הקודש ולעדור בלא לב ולב, מאין פנות אל כל הבל של פניה עצמית, שבכל אופן שתהיה שפלה היא נגד רוממותו של חשק אור צפית ישועת ד' על עמו ונחלתו.

כל צערי מתרכז רק על מה שרבים עוד אינם מכירים, שכל יראי ד' באמת מכוונים את לבם למטרה אחת, ושאין כאן מריבה במובן הרגיל. אקוה שגם זה יוכר, וישוב כבוד ד' להיות חופף על כל לימודי ד' השואפים לחפץ ד', שבידם יצלח. ובגוף הענין אני שמח מאד מהרחבת הדברים שהי'[19] בזה ע"י חילוקי הדעות, אע"פ[20] שאני מצטער על שנתערבו בזה דברי קינטוריא שאינם נותנים כבוד לבעליהם, אבל עצם הענין מה שמדברים ומתוכחים על אודות המצות התלויות בארץ בכלל והשמיטה בפרט, ומה שמפלפלים באיזה דרך לבחור איך לצאת ידי חובת וחבת הקודש, דבר זה בעצמו הוא מוסיף עז ואומץ וזכרון לקדושת הארץ והמצות, שאנו מצפים ומקוים בכל עת למילוי חובתן וקיומן, בשוב ד' את שבות עמו בכל מילואו וטובו, ומנייהו ומני יתקלס עילאה ב"ה. ומראש כניסתי לענין השביעית חשבתי דרכי לצאת ידי כל הדעות בכל מה דאפשר, ובלבד שלא יזיק להישוב הקדוש בקיומו החמרי ובכבודו. ואע"פ[21] שתוכן המכירה הוא להעמיד את הפירות כדין פירות של נכרים, שכבר נפסקה ההלכה שאין קדושת שביעית נוהגת בהם, מ"מ[22] תקנתי מאז חותמות, שיבאו על כתבי-המסחר, שהמחיר נלקח רק בשביל המכשירים והטורח, כדי שלא יהיה בדמים משום דמי שביעית, והסחורה תהיה לפי בדרך היתר של הבלעה. וכן הסכמתי מראש ופרסמתי לבאי ביתי, שבדעתי לתקן שטרי הפקר ומסירה לבד, שיחתמו עליהם בני המושבות, ושטרי הרשאה ע"פ ב"ד[23] שמרשים להם לעשות עם הפירות וטיפולם ע"פ הרשאת ב"ד, ולקחת שכר עמלם ומכשיריהם, הם ושלוחיהם ושלוחי שלוחיהם. ודבר זה אע"פ שמצד עצמו אין בו כדי סמיכה, מ"מ כשהוא נסמך אל המכירה לרווחא דמילתא, הוא דבר הגון וזכר לשביעית שלא תשתכח מישראל, עד יופיע ד' באורו על ציון, להגיה חשכנו, ולהעמידנו בקרן אורה. אמת הדבר, שעתה ע"י הקינטוריא, שיצאה לרשות הרבים, נעשה דבר זה יותר כבד, מפני שבני המושבות יחשבו שכל אלה הם חידושים הבאים לא מצדי, כ"א[24] מצד אותם אשר לפי דעתם חושבים הם שהם נחשבים להם לאויבים. מ"מ ב"ה כבר גליתי דעתי בזה, וכפי הנראה רובם יקבלו הכל ברצון בהסכמתי, ויאמינו שכך היא דעתי, ומאת ד' היתה זאת שפרסמתי דעותי אלה זמן גדול לפני התגלע הריב, ואקוה שהכל יבא על מקומו באורח שלו'.

ולמע"ה[25] שלא יצטער כבוד אאמו"ר[26] שליט"א[27] מכל זה מאומה, רק יגיל וישמח בחסדי השי"ת[28] וטובו, אשר זיכנו לבא להר קודש ד', ואשר זיכהו תל"י לשבת בצל צח עיר האלהים סלה, אשר גם אם כהנה וכהנה ימצאו בה אותם שאין הדעת נוחה מהם לא תאבד אפילו כמלא נימא מערכה הנצחי, אשר אוה ד' בה למושב לו עדי עד, ועת נחלום שיבת שבותה ועינינו רואות את קוי האור הדלים, אשר יזריחו אפלתה בשיבת בניה לתוכה, ימתקו לנו גם טעמי מרורות, אשר נטעם לפעמים מידי אלה אשר בשגיאה לא יכירו אורח שלו' בכל הדרו או

---

19 שהי' - שהיה

20 אע"פ - אף על פי

21 ואע"פ - ואף על פי

22 מ"מ - מכל מקום

23 ב"ד - בית דין

24 כ"א - כי אם

25 ולמע"ה - ולמעלה

26 אאמו"ר - אדוני אבי מורי ורבי

27 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן

28 השי"ת - השם יתברך

אשר לפי דעתם דרכינו לא יכנו. אנחנו מלאים עז, מאשר נדע כי נכח ד' דרכנו, וכל כונתי ת"ל צרופה ורצויה למען עמו ונחלתו, שהם משוש חיינו.

ואתה שמואל יקירי, אם כי דבריך ישרים וברוח צדק ואמונה טהורה נאמרו מ"מ נכון לנו להרחיב את דעתנו, ולדון לכף זכות את כל האדם, גם בדרך רחוקה ונפלאה' לעולם לא נכון לשכח, כי בכל מלחמה ממלחמות הדעות, אחרי שהתסיסה עוברת, מוצאים המבקרים בכל הצדדים גם אורות וגם צללים, וברוח דעת ויראת ד' נדע שכל עלילות מצעדי גבר וכל הגיוני רוח איש ופעלם בעולם, בחוג גדול או קטן. הכל ערוך ומסודר מקורא הדורות מראש, לעזור לשכלול העולם וקדמתו, להזרחת אורו, ולעדויי חושכא. ואם שאנחנו מתאמצים ללחום בעד אותם הדברים הקרובים לרוחנו, צריכים אנו שלא להיות מכורים בידי רגשותינו ולדעת תמיד,. שגם לרגשות ההפוכות משלנו יש מקום רחב בעולם, ואלהי הרוחות לכל בשר את הכל עשה יפה בעתו. ורעיון זה, אע"פ שלא ימנע אותנו מלהלחם על הקדוש האמת והיקר לנו, אבל ימנע אותנו מלפול ברשת הקטנות, הזילותא והקפדנות, ונהיה תמיד מלאים אומץ רוח, מנוחת הנפש ובטחון בד' אוהב אמת, אשר לא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו. ומלא רצון אהיה, אם בכל ההזדמנות אשר תגיע לידך תשפיע להניח את הרוחות ולהרים את רגשי הכבוד בסביבה הבאה בחוגך, כיאות לבעלי יושר ובעלי בינה היודעים את תומתם ואת מטרתם הברורה כנכון היום.

הנני חותם בברכה לכבוד הורי היקרים ולכל מחמדי נפשנו כולם יתברכו בכל טוב ואושר ויתענגו על טוב ד' על אדמת הקודש, כנה"י[29] ונפש בנם עבדם מוכן לשרתם בכל יראת הכבוד ואחיהם וב"א ודודם מברכם בכל לב ונפש מצפה אשרם וטובם כה"י[30].

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

29 כנה"י - כנפשו היקרה

30 כה"י - כנפשו היפה